

OKÄND KONSTNÄR

Ärkebiskop Magnus Olai Beronius
(1692–1775)

Pastellmålning. 68 × 55 cm. Odaterad, men utförd under Beronius' livstid. Ursprunglig eller gammal montering på duk. Originalram med glas.

MÅLNINGENS PROVENIENS: Från den avporträtterade kalmarbiskopen och sedermera ärkebiskopen Magnus Beronius till dottern Christina Beronia Björnstjärna (1736–1814) på Christinelund, den gård i Kalmar som hennes man Johan Gustaf Wahlbom byggde på 1750-talet och uppkallade efter henne. De gifte sig 1757 och porträttet har hängt på Christinelund i obruten följd från 1700-talet tills helt nyligen, först genom arv i familjerna Beronius / Björnstierna / Rappe till 1985, då gården såldes, och därefter hos Christinelunds nya ägare.

LITTERATUR: *Index över svenska porträtt 1500–1850*, I (1935), s. 75 (SPA 1922:1390), porträttet avbildat som illustration 87.

☞ Det finns ett mycket berömt porträtt av Magnus Beronius, som dock inte många förknippar med just honom. Tavlan är Carl Gustaf Pilos magnifika »Gustaf III:s kröning» (1782–1793) och det är Beronius som i egenskap av ärkebiskop kröner kungen. Han ser lika allvarlig ut där som i detta stora, vackra pastellporträtt som tillhört hans dotter och dessförinnan rimligen honom själv.

Magnus Olai Beronius stammade på fädernet från en hälsingeläkt vars tidigaste kände medlem var en officer vid Hälsinge regemente, Olof Björn, som sårades i slaget vid Lützen 1632. Dennes son tog namnet Beronius genom en latinisering av faderns efternamn. På mödernet stammade Magnus Beronius från den lärda och inflytelserika Celsiussläkten, och han var bland annat äldre kusin till astronomen Anders Celsius. Innan Beronius påbörjade sina studier i Uppsala gick han i skola i Hudiksvall, och när han senare blev professor (i latinsk poesi) blev han naturligt nog inspektör för Gästrik och Hälsinge nationer (1737). Som akademisk lärare var Beronius dock gammaldags och traditionell och satte inte några djupa spår. Däremot var han »en av huvudpersonerna i det uppträde, som betecknats såsom »kanske den hetsigaste universitetskalabalik, som vid universitetet någonsin förekommit», när han vid en disputation i februari 1741 förvarade och understödde sin vän Carl von Linné mot J. G. Wallerius i striden om medicinprofessuren.

1745 blev Beronius vald till biskop i Kalmar, vilket säkerligen passade hans praktiska och administrativa duglighet. Under hela tiden i Kalmar skall han ha varit »i delo med den stridslystne och kvicke lektorn Johan Stagnel, som i sina skrifter har givit flera nidsbilder av Beronius». Efter knappt 20 år efterträdde han 1764 Sam. Troilius som ärkebiskop. Det var i den befattningen som han både vigde och krönt Gustav III. Men även som kyrkoman var Beronius konservativ, mer karolin än gustavian, och skall ha betraktat de nya tidsriktningarna »med sorg och bekymmer».

Magnus Beronius ligger begravd i Uppsala domkyrka. Han är stamfader för den adliga ätten Björnstjärna, det namn med vilket hans hustru och barn adlades 1760 och som återknyter till den hälsingske anfadern Olof Björn.

Lorenz B. Hatt | KONSTHANDEL | ANTIKVARIAT | WWW.HATT.SE